

# Suriyeli Göçmen Kadınların İkinci Eş Kültürü: Psikososyal Sonuçları Üzerine Bir İnceleme

## Syrian Immigrant Women's Second Wife Culture: A Study on Psychosocial Consequences

Eda Yakıt Ak<sup>1</sup>, Özden Tandoğan<sup>2</sup>

<sup>1</sup>Dicle Üniversitesi, Diyarbakır

<sup>2</sup>İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul

### ÖZ

**Amaç:** Bu çalışma Suriyeli göçmen kadınların ikinci eş kültürüne ve bunun psikososyal sonuçlarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

**Yöntem:** Bu çalışma Haziran-Temmuz 2024 tarihleri arasında nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılarak derinlemesine yüz yüze görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Örneklem, 18 yaşından büyük, evli, ikinci eşi olan ve tercüman aracılığıyla iletişim kurulabilen kadınlardan oluşmuştur. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan "ölçüt temelli örnekleme tekniği" kullanılarak belirlenmiştir. Veriler yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılarak toplanmış ve tematik kodlama kullanılarak kategorize edilmiştir.

**Bulgular:** Çalışma sonucunda beş ana tema ortaya çıkmıştır. Tema 1 İkinci eş olarak evlenme kararı. Tema 2 Eş ile ilişkiler. Tema 3 İkinci eş ile ilişkiler. Tema 4 Çocuklarla ilişkiler. Tema 5: Hayatlarında neyi değiştirmek istedikleri. Kadınların ikinci eş olmalarında kültür, aile, din ve toplum temelli nedenlerin etkili olduğu görülmüştür.

**Sonuç:** Suriyeli göçmen kadınların ikinci eş olma bilincinin içinde yaşadıkları aile ve toplum tarafından kolaylaştırıldığı tespit edilmiştir. Bu evliliklerin kadınların sosyal yaşamlarında psikolojik sıkıntılar yaşamalarına ve aidiyet duygusunun oluşmamasına neden olduğu belirlenmiştir. Kadınları bu evliliklere zorlayan nedenler ortadan kaldırılmalıdır. Bu evlilikler içerisinde olan kadınların psikolojik açıdan güçlendirilmesi ve toplumsal entegrasyonunun sağlanması önemlidir.

**Anahtar sözcükler:** Suriye, göç, kadın, ikinci eş, kültür, sosyal durum, ruh sağlığı

### ABSTRACT

**Objective:** This study was conducted to determine Syrian immigrant women's views on second-wife culture and its psychosocial consequences.

**Method:** This study was conducted between June and July 2024 through in-depth, face-to-face interviews employing a phenomenological design, one of the qualitative research methods. The sample consisted of women who were over 18 years of age, married, second wives, and able to communicate through an interpreter. Participants were selected using the "criterion-based sampling technique," a type of purposive sampling method. Data were collected using a semi-structured interview form and analysed through thematic coding.

**Results:** The study identified five main themes: Theme 1. Decision to marry as a second wife; Theme 2. Relations with the spouse; Theme 3. Relations with the second wife; Theme 4. Relations with children; and Theme 5. Desired changes in their lives. Cultural, familial, religious, and community-based factors were found to influence women's decisions to become second wives.

**Conclusion:** Syrian migrant women's awareness of becoming second wives is shaped by the family and society in which they live. These marriages cause women to experience psychological difficulties in their social lives and cannot create a sense of belonging. The factors compelling women into these marriages should be addressed and eliminated. It is important to strengthen the psychological aspects of women in these marriages and ensure their social integration.

**Keywords:** Syria, migration, woman, second wife, culture, social status, mental health

### Giriş

Dünya genelinde yaşanan siyasi, ekonomik ve sosyal olaylar sonucunda birçok insan ülkesini terk etmek zorunda kalmaktadır (UNHCR 2019). Bu süreçte özellikle savaş ve çatışma bölgelerinden kaçan bireyler yeni bir hayat kurma arayışıyla başka ülkelere göç etmektedir (Certel ve Atasü Yopcuoğlu 2024).

Göç dalgaları sadece göçmenleri değil, onların kültürlerini de yeni bölgelere taşımaktadır. Bu durum, göçmenlerin bir yandan kendi kültürlerini koruma çabalarına, diğer yandan da yeni kültürlerle etkileşime girmelerine yol açmaktadır. Özellikle Suriye'deki iç savaş nedeniyle ülkeyi terk etmek zorunda kalan birçok kişi Türkiye'ye sığınmıştır (Keysan ve Şentürk 2021). Bu göç dalgası Türkiye'nin demografik yapısını değiştirmiş ve Suriyeli göçmenler ile Türk toplumu arasındaki etkileşimi başlatmıştır.

Bu etkileşim sürecinde Suriyeli göçmen kadınlar arasında ikinci eş kültürü üzerine yapılan çalışmalar önem kazanmıştır (Certel ve Atasü Yopcuoğlu 2024). İkinci eş uygulaması, özellikle Suriye'nin kırsal kesimlerinde yaygın bir yaşam tarzıdır. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan topluluklar arasında yaygın olarak görülmekte ve geleneksel bir yaşam biçimini yansıtmaktadır (Yılmaz ve ark. 2015).

Bu kültürel uygulamanın Türkiye'ye göç eden Suriyeli kadınlar üzerindeki etkisi hem miraslarını koruma çabalarını hem de Türk toplumuna entegrasyonlarını etkilemektedir. Suriyeli göçmen kadınlar arasında ikinci eş kültürü üzerine yapılan araştırmalar genellikle kadınların toplumdaki rolleri, aile yapısı, eğitim durumu ve sağlık hizmetlerine erişim gibi konuları incelemektedir (Certel ve Atasü Yopcuoğlu 2024). Bu çalışmalar, hem Suriyeli kadınların Türkiye'de ikinci eş kültürünü sürdürme çabalarını hem de bu kültürel pratik ile Türk toplumu arasındaki etkileşimleri anlamaya katkıda bulunmaktadır.

Suriyeli göçmen kadınlar arasında ikinci eş kültürü üzerine yapılan çalışmaların sonuçları, genellikle hem kendi kültürlerini koruma çabalarını hem de Türk toplumuna entegrasyon sürecinde karşılaştıkları zorlukları ortaya koymaktadır (Açıkgöz ve Otrar 2024). Bu çalışmalar, Suriyeli göçmen kadınların deneyimlerinin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmakta ve onları desteklemek için tasarlanan politika ve programların geliştirilmesine ışık tutmaktadır. Bulgular, göçmenlerin entegrasyon süreci boyunca karşılaştıkları zorlukları daha iyi anlamamızı sağlamakta ve destek mekanizmalarının oluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Bu şekilde, Suriyeli göçmen kadınların ihtiyaçlarını daha etkin bir şekilde karşılayan politika ve programlar geliştirilebilir. Ayrıca bulgular, göçmenlerin topluma entegre olurken karşılaştıkları engellerin tespit edilmesine ve aşılmasına da yardımcı olmaktadır (Zhang ve ark. 2023). Bu bağlamda, bu tür çalışmaların önemi ve etkisi büyüktür. Bu doğrultuda, Suriyeli göçmen kadınlar arasında ikinci eş kültürüne ilişkin araştırmaların önemi ve gerekliliği günümüzde giderek artmaktadır.

Bu makale, Türk erkekleri tarafından başlatılan çok eşli evliliklerde kadınların deneyimlerini analiz ederek toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve şiddeti incelemektedir. Göçün etkileri, geleneklerini sürdürmek, aile devamlılığını sağlamak, çocuklarını yetiştirmek ve yabancı bir toplumda yalnızlıkla başa çıkmak için mücadele eden kadınları genellikle orantısız bir şekilde etkilemektedir. Türk toplumunda, birden fazla eşle yapılan evlilikler yalnızca yasadışı olmakla kalmayıp, aynı zamanda genel olarak toplum tarafından da onaylanmamaktadır. Bu tür çoklu evlilikler, altta yatan nedenler anlaşılmadan dışlanmayla sonuçlanabilir. Bu çalışma, kadınları çok eşli evliliklere iten faktörleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, bu alandaki araştırmalar oldukça sınırlıdır. Türkiye'nin Suriye sınırındaki üç ilinde yaşayan Türk ve Suriyeli kadınlarla yapılan görüşmelere dayanan bu çalışma, ataerkil uygulamaların kadınların hem evlilik öncesinde hem de evlilik sırasında maruz kaldığı şiddeti artırdığını ortaya koymaktadır. Türkiyeli ve Suriyeli kadınların yasal statüleri ve evliliklerinin meşruiyeti, şiddet deneyimlerini ve taleplerini şekillendirmektedir. Çok eşlilik kırsal kesimde daha yaygın olsa da, kadınların yardım için başvurduğu bir sivil toplum kuruluşu aracılığıyla yürütülen bu çalışma, maddi zorluklar yaşayan düşük ve orta sosyoekonomik düzeydeki kadınlara odaklanmıştır. Bu nedenle, ekonomik geliri daha yüksek olan göçmen aileler arasındaki çok eşlilik uygulamalarının durumunu yansıtmamaktadır. Çalışma, toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti daha görünür kılarak toplumsal farkındalığı artırmayı ve kadınlara ses vermeyi amaçlamaktadır.

## Yöntem

Bu çalışma 2024 yılının Haziran-Temmuz ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılarak derinlemesine, yüz yüze görüşme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

## Örneklem

Çalışma evrenini Diyarbakır ilinde bir sivil toplum kuruluşuna başvuruda bulunan Suriyeli kadınlar oluşturmaktadır. Diyarbakır ilinde bulunan Sosyal Yardım Rehabilitasyon ve Adaptasyon Merkezi (SOHRAM-CASRA) toplum temelli bir sivil toplum kuruluşudur (STK). Kuruluş, Suriyeli göçmenlere eğitim, sosyal ve psikolojik destek sağlamaktadır. Araştırmacı EYA, dernekte üreme sağlığı danışmanı olarak gönüllü çalışmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, belirtilen tarihlerde dernek aracılığıyla iletişime geçilen sekiz kadından oluşmaktadır. İlgili dönemde derneğe başvuran ve ikinci eş olan tüm kadınlar çalışmaya dahil edilmiştir. Tercüman, kadınların varlıklarını fark etmemelerini ve kendilerini rahatsız hissetmemelerini sağlayacak şekilde çalışmaya katılmıştır. Veriler EYA ve derneğe bağlı bir tercüman tarafından toplanmıştır. EYA, nitel veri toplama konusunda seminerlere katılmış ve daha önce çok sayıda benzer çalışmaya katılmıştır.

Tüm katılımcıların eşleri iki kadınla evliydi ve çalışma gerçekleştirildiği sırada hayattaydı. Çalışmaya derneğe başvuran ve eşleri birden fazla evlilik yapmış olan tüm kadınlar dâhil edilmiştir. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt temelli örnekleme tekniği kullanılarak seçilmiştir. Çalışmaya gönüllü katılmayı kabul eden, 18 yaş ve üzerinde olan evli olan ve kuması olan ve tercüman aracılığıyla iletişim kurmayı kabul eden kadınlar dahil edilmiştir.

## Uygulama

Etik onay Dicle Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Tarih: 26.06.2024, Sayı: E-14679147-663.05-730291). Çalışmaya gönüllü olarak katılan kadınlardan sözlü onam alınmıştır. Çalışmaya başlamadan önce, çalışmanın yürütüldüğü derneğin yönetim organından yazılı izin alınmıştır. Kadınlara görüşmenin her an kesilebileceği ve veri toplamada kimliklerini ortaya çıkaracak hiçbir bilginin yer almayacağı bildirilmiştir. Çalışma Helsinki Deklarasyonu ilkelerine uygun olarak yürütülmüştür.

Veriler, araştırmacılar tarafından mevcut literatüre uygun olarak geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Görüşme formu demografik özellikler, medeni durum ve ikinci eş olma deneyimine ilişkin 12 sorudan oluşmaktadır. Göçmen kadınlara yöneltilen 12 yarı yapılandırılmış soru, onların çeşitli konulardaki bakış açılarını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu sorular, geleneksel kültürel yapılarla ilişkin anlayışlarına, inançlarına, ikinci eşler hakkındaki düşüncelerine, bu tür ilişkilerde kadın ve erkeğin statüsüne, diğer eşin statüsüne ve çocukların statüsüne odaklanmıştır. Görüşme formunun uygulanabilirliğini değerlendirmek için bir kadınla ön görüşme yapılmıştır.

Formda yer alan sorulardan bazıları aşağıdaki gibidir:

- Eşinizle nasıl tanıştınız? (görücü usulü mü, severek mi) Evlenmeye nasıl karar verdiniz? (aile mi, kendiniz mi)
- Evliliklerde ikinci eş olmak hakkında ne düşünüyorsunuz? İki eşliliği nasıl kabul ettiniz?
- Sizce iki evlilik yapan bir erkeğin ne gibi sebepleri olabilir? Eşinizin ikinci evliliğini yapmasının sebebi nedir?
- Diğer eş ile ilişkiniz nasıl?
- Diğer eşle aranızda hiç rekabet oldu mu?
- Çocuk sahibi olma konusunda sizin ve diğer eşin tutumu nedir? Çocuk sahibi olmak sizin için ne ifade ediyor?
- Sizce eşinizin diğer eşle iletişimi ve ilişkisi nasıl?
- Bu evlilikte kendinizi nasıl hissediyorsunuz?
- Hayatınızda neleri değiştirmek isterdiniz?

## İstatistiksel Analiz

Veriler, nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir yöntem olan teorik tematik analiz tekniği kullanılmış, Braun ve Clarke (2006) tarafından özetlenen altı aşamalı süreç izlenerek analiz edilmiştir. (1) Her görüşmeden sonra (24 saat içinde), derinlemesine görüşmelerin ses kayıtları dikkatlice dinlenmiş ve yazıya dökülmeden önce gerektiğinde duraklatılmıştır. Her katılımcı için bir tane olmak üzere sekiz ayrı Word belgesi oluşturulmuştur. Yazılı belgeler birkaç kez gözden geçirilerek analiz edilmiş, ilk analitik notlar katılımcıların ifadelerinin yanına yazılmıştır. Bu süreç, verilere aşina olma amacına ulaşmıştır. (2) Tüm belgelerdeki veri ögeleri kodlanmıştır. Örneğin, "...abim evlenmemi istiyordu" ve "...annem beni evde istemiyordu" gibi katılımcı ifadeleri 'aile' ve "aile isteği" gibi kategoriler altında kodlanmıştır. (3) İlgili kodlar gruplandırılarak ön temalar oluşturulmuştur. Örneğin, "aile" ve "aile arzusu" gibi kodlar "aile baskısı" altında temalaştırılmıştır. (4) Oluşturulan temaların açıklığı ve anlaşılabilirliği değerlendirilmiştir. MAXQDA yazılımı kullanılarak betimsel bir analiz gerçekleştirilmiştir. (5) Son aşamada, araştırmacılar katılımcıların algılarını oluşturulan temalar üzerinden yorumlamıştır. Sonuçlar, seçilen canlı ve çarpıcı alıntılarla ilgili temaları uygun şekilde gösterip göstermediği değerlendirilerek raporlanmıştır. Katılımcıların mahremiyetini ve kimlik bilgilerinin gizliliğini korumak için P1, P2 vb. kod adları verilmiştir.

Çalışmada, göçmen kadınların ikinci eş olma konusundaki görüş ve deneyimlerine ilişkin bulgular, tema ve alt temalar halinde düzenlenerek analiz edilmiştir. (Tablo 2).

Katılımcıların tanımlayıcı bilgileri IBM SPSS Statistics 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiş ve frekans, yüzde, ortalama, standart sapma ve minimum-maksimum değerler kullanılmıştır.

## Bulgular

Katılımcı kadınların yaş ortalaması  $45,50 \pm 12,535$  yıldır (min-maks: 35-71). Kadınların tamamı evli olup, %75,0'ı orta gelir düzeyine sahip olduğunu bildirmiştir. Türkiye'de ortalama yaşama süresi  $10,75 \pm 1,164$  yıldır (min-maks: 9-12). Katılımcıların %87,5'i çocuk sahibidir ve ortalama çocuk sayısı  $3,25 \pm 2,121$ 'dir (min-maks: 0-7). Kadınların %87,5'inin savaş nedeniyle göç ettiği ve tüm katılımcıların eşlerinin iki kişiyle evli olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, kadınların %66,6'sı eşlerinin ikinci eşidir. Kadınların sosyo-demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

**Tablo 1. Kadınların sosyo-demografik özellikleri**

| Olgu No | Yaş | Eğitim durumu    | Medeni durum | Gelir durumu | Türkiye'de yaşama süresi (yıl) | Çocuk sahibi olma | Çocuk sayısı | Göç Nedeni | Erkeğin kaçınıcı evliliği |
|---------|-----|------------------|--------------|--------------|--------------------------------|-------------------|--------------|------------|---------------------------|
| P1      | 38  | Ortaokul         | Evli         | Orta         | 12                             | Evet              | 2            | Evlilik    | 2                         |
| P2      | 47  | İlkokul          | Evli         | Kötü         | 10                             | Evet              | 7            | Savaş      | 2                         |
| P3      | 35  | Lise             | Evli         | Orta         | 10                             | Evet              | 3            | Savaş      | 2                         |
| P4      | 37  | Üniversite       | Evli         | Orta         | 9                              | Hayır             | -            | Savaş      | 2                         |
| P5      | 57  | İlkokul          | Evli         | Orta         | 12                             | Evet              | 5            | Savaş      | 1                         |
| P6      | 71  | Okur yazar değil | Evli         | Orta         | 11                             | Evet              | 4            | Savaş      | 1                         |
| P7      | 38  | İlkokul          | Evli         | Orta         | 12                             | Evet              | 3            | Savaş      | 1                         |
| P8      | 41  | İlkokul          | Evli         | Kötü         | 10                             | Evet              | 2            | Savaş      | 2                         |

Görüşmelerin ardından yapılan tematik analiz sonucunda belirlenen ana temalar ve alt temalar Tablo 2'de verilmiştir.

**Tablo 2. Ana tema ve alt temalar**

| Ana Temalar                          | Alt Temalar                                                    |
|--------------------------------------|----------------------------------------------------------------|
| 1. İkinci Eş Olmada Evliliğe Karar   | 1.1. Aile baskısı<br>1.2. Dini görüş<br>1.3. Kadının rolleri   |
| 2. Eş ile ilişkiler                  | 2.1. Tanışma<br>2.2. İlk eşi ile ilişkisi                      |
| 3. Kuma ile ilişkiler                | 3.1. Kıskançlık<br>3.2. Kabullenme                             |
| 4. Çocuklarla ilişkiler              | 4.1. Çocuklarının geleceği<br>4.2. Kumanın çocuklarına annelik |
| 5. Hayatında değiştirmek istedikleri | 5.1. En başa dönmek                                            |

## İkinci Eş Olarak Evlilik Kararı

Kadınların tamamı ikinci eş olduklarını belirtmiş ve ikinci eş olmalarında belirleyici rol oynayanlar (aile baskısı ve dini görüş) alt temalara ayrılmıştır.

### Aile Baskısı

Kadınlar ailelerinden baskı ve şiddet gördüklerini ve evliliği bir çıkış yolu olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

P2. 'Annem kolay kabul etmedi. Altı yıl boyunca anneme baktım, onunla ilgilendim. Abim onunla konuştu; "Artık evlensin, sen ölüp gideceksin kız yalnız kalacak, bırak evlensin, yalnız kalmasın" demiş. Annemi böyle ikna etmiş. Ben kabul etmiyorum aslında ne ben kimsenin üzerine gideyim ne de kimse benim üzerime gelsin ama bir kere oldu. Ben de yaşlanıyordum.'

P3. 'Zorla evlendirildim. Ağabeyim gelinin yanında beni sürekli dövüyor ve küfür ediyordu. O yüzden, bu adamı ondan kurtulmak için kabul ettim, sevdiğim için değil yani... Mecburiyetten evlendim. Çok zorlanıyordum, sürekli şiddet görüyordum, sürekli kötü davranışlar, gelinden kötü sözler; ilk geleni kabul edeceğim diyordum...'

P4. 'Annem beni çocukluğumdan beri sevmezdi. Beni dışlardı. Kız kardeşimi okuttular ve o hep ayrı tutuldu. Ben hep dışarıyıldım. Evden ayrıldığımda mutlu oldu ama geri dönmek istediğimde beni hiç istemedi.'

### **Dini Görüş**

Kadınlar, dini inançları gereği ikinci, üçüncü ve dördüncü eş olarak evlenmenin kendi toplumlarında mümkün olduğunu belirtmiştir.

P1. 'Erkekler açgözlüdür. Başka bir şey diyemem, başka bir sorun yok, bunu biliyorum. Hoca fetva veriyor, şeriat yani din diyor ki dört tane helal kadınla evlenebilirsin. İki ya da üç kişiyle evlenebilirsin. Hayır, dini kullanıyorlar. Peygamberimiz dokuz yaşında bir kızla evlenmiş, yetim olduğu için, kimse kötülük yapmasın diye abdestsiz yanında kalsın diye. Halbuki o evlilik değildi. Ama orada başka bir şey, burada başka bir şey; bu insanlar bunu kendi bencilliklerine dönüştürüyorlar.'

P6. 'Benim eşim köyde imamdı. O da ben de biliyoruz ki eğer bir kadın evde bakım veremiyorsa ikinci kadın helaldir. Ayağım 45 yıldır sakat ama işimi yapamadığım için sesimi çıkarmadım.'

P7. 'Eşim konfeksiyonda çalışırken bu kadına aşık oldu. Başka bir nedeni yoktu. Onu bizim eve getirdi. Ben çok direndim ama o gitmedi. Kocam benden de ondan da vazgeçmedi. Zaten dinimizde ve kültürümüzde kadının bunu kabul etmesi gerektiği söyleniyor.'

P8. 'Bazı erkekler hiç sebep yokken evleniyor, bazıları din evlenmeyi emrediyor diyor, bazılarının bir sebebi var ve o şekilde evleniyor.'

### **Kadınların Roller**

Kadınlar, erkeklerin birden fazla kadınla evlendiğini çünkü kadınların ev içi rollerini yeterince yerine getirmediğini belirtmiştir.

P3. 'İlk eşi ailesine bakamıyormuş. Kayınvalidem onlara hep yemek yaparmış. "Ben niye yapayım? Niye kendimi yorayım? diyor. Temizlik ve düzen de aynı şekilde. Eğer bir kadın kocasını kıyafetlerini değiştirmiyorsa, ona kıyafetlerini çıkarmasını ve yıkamasını söylemiyorsa erkek ona bir saygı ya da duygu hissedemez. Bir erkeğin canı yemek çekiyorsa, o kadın yemek yapmayı bilmiyorsa, 'Görümce pişirsin, kayınvalidem pişirsin' diyorsa, o erkeğin tekrar evlenmesi normaldir... Çünkü o adam mutlu olamaz.'

P2. 'Zor bir şey. Benim eşim yedi sene bekardı. Yani eşinden ayrıydı, aslında bekardı ve öyle evlendi. Çocuklarını büyütmek için benimle evlendi. Hastaydı ve çocuklara bakamıyordu, o yüzden ben bakacaktım... Karısı Suriye'de vefat etti...'

P4. 'Kocamın ilk karısı hasta. Sürekli bayılıyor. Çocuklarına bakıyor ama eşimin isteklerini yerine getiremiyor. Eşimin teyzesinin kızı ilk eşi ve eşim onu bir emanet olarak görüyor ve bırakmıyor.'

P6. 'Ben eksiksiz bir kadını. Evimin işi olsun, çocukların bakımı olsun, hepsini tas tamam yaparım. Ama erkeklerin ruhları pis. Başka bir kadına alıştıkları zaman eve gelmiyorlar.'

### **Eş ile İlişkiler**

Kadınların kocalarıyla ilişkileri iki alt tema ("tanışma" ve "ilk eşi ile ilişki") altında kategorize edilmiştir.

#### **Tanışma**

Kadınların tamamı akraba ve komşu gibi araçlar vasıtasıyla tanıştıklarını belirtmiştir.

P1. 'Eşimle bir aracı vasıtasıyla tanıştık. Mardin'de bir akrabamız vardı, onu getirdi ve yüz yüze görüştük... Eşim ve aracısı Suriye'ye geldi ve orada nişanlandık. Onu o zaman gördüm, belki hoşlandım. O zaman 25 yaşındaydım. Ben ondan hoşlandım, o benden hoşlandı, anlaştık.'

P3. 'Eşim Suriye'deyken bir dükkân açmıştı. Kardeşim ve babam sürekli onların dükkânına gidiyorlardı. Kardeşimle yakındılar. Sonra bizim eve geldi, öyle tanıştık.'

P2. 'Lübnan'da yaşıyorduk; babam savaştan önce vefat etti. Lübnan'a gittiğimizde annem orayı sevmedi ve köye dönmek istedi. Kocam köye geldi ve komşulara bir kız aradığını söyledi. Komşular da bize haber verdi.'

P6. 'Eşim köydeki akrabamızın bir tanıdığı idi. Ben 14 yaşındayken babam beni çağırды ve 'Sana bir talip var' dedi. Ben sesimi çıkarmadım. Eşimi imamın karşısına çıkana kadar hiç görmedim. Bu adamın neye benzediğini orada gördüm.'

#### **İlk Eşi ile İlişkisi**

Kadınlar kocalarının ilk eşleriyle ilişkilerinin ya kötü ya da çok iyi olduğunu belirtmiştir.

P1. 'Sürekli tartışıyorlar. Hep çocuklar için... Bir çözüm bulamadılar; o kızlar mahvoldu. Kötü durumdalar. Kadın çocukların her şeyine karışıyor. Çocuklar da diyor ki "babamız bizi anlamadı... Çocukluğumuzu yaşayamadık."

P3. 'İlişkileri her zaman çok iyi, diğer kadınla... İlk eşine hiçbir şey demiyor, tek kelime bile. Çocuklara kızdığı zaman hıncını benden çıkarıyor, bana bağıyor ama diğer kadına hiçbir şey demiyor.'

P8. 'Onlar artık karı koca değil, kardeşler. Akraba oldukları için ayrılmadılar, o yüzden alıştırılar.'

## Diğer Eşle İlişkiler

Kadınlar eşler arasında kıskançlık olduğunu belirtmiştir.

### Kıskançlık

P1. 'Eşimin oraya gitmesini istemiyorum, diğer kadınla yan yana olmasını istemiyorum... Kıskanıyorum. Mesela diğer kadının çocuklarına, siz iki kardeşsiniz, sanki bizim çocuklarımız kardeş değilmiş gibi birbirinize bakın dediğini duyuyorum.'

P2. 'Geçmişte evlenmiş, benimle evlenmek istediğinde, istemeye geldiğinde kabul ettim. Bana çocuklara sen bakacaksın dediler. Çocuklar beni çok sevdi hatta anne demeye başladılar. İlk eşi çocuklarını çok kıskanıyordu. Eşim çocukları almak için Suriye'ye gitmiş, ilk eşi çocukları almasına izin vermemiş, çocukları göndermek istememiş... Yani ben ikinciyim ama dediğim gibi diğerlerinden üstün değilim. Şu anda kocam İstanbul'dakine altın ve kıyafet aldı ama bana almadı (ağlıyor)... Kocam o kadını seviyordu, evde kavgalar oluyordu.'

P3. 'Kocam benimle evlenmeye geldiğinde ilk eşiyle gelmişti. O kadınla kocam bir anlaşma yapmışlar. Bu kız geldiğinde bize yemek yapsın, bize baksın, temizlik yapsın vs. Biz de kendi başımızın çaresine bakacağız. Ben geldiğinde onların anlaşmasını anladım ve kabul ettim, o yüzden bir sorun yaşamadım. Ama geldiğinde ilk anlaşma bozuldu. Kocam beni böyle görünce fikri tamamen değişti... İlk evlendiğimde bana çok iyi davranıyordu (ilk eş). Sonra kötülüğünü ortaya çıkardı. Bana iyi davranması sadece beş gününü aldı.'

P4. 'Bazı günler orada kalıyor. Evlerinde ilk eşi, çocukları, anne babası, kardeşleri hepsi aynı dairede. Ben dışarıdayım, yalnızım, ailem yanımda değil, çocuğum yok. Sadece kedilerim var ve onlara sarılıyorum. Onlar benim çocuklarım, ailem oldular. Mesela tatillerde yalnızım, yanımda kalsın istiyorum ama genelde orada oluyor. Yıllardır böyleyim, mesela hiç tatil istemiyorum.'

### Kabullenme

Kadınlar ikinci eş olmanın zor olduğunu ancak şimdi bunu kabul ettiklerini ve kendilerini çocuklarına adadıklarını belirtmiştir.

P2. 'Evde sürekli kavgalar oluyordu. Komşular rahatsız oluyordu. Bazen çalışmadığı için kavga ediyorduk... Şimdi tahammül ediyorum, çocuklarım için artık eşimle kavga etmiyorum. Çocuklarım için...'

P1. 'Hayır, biliyorsun, 'ikinci' kelimesi ağır. Eşimin evli olduğunu biliyordum ama üç evlilik yaptığını bilmiyordum. Bana ilkinden bahsetti ama ikincisinden bahsetmedi. İlk eşinden ayrılmıştı ama... İki kadınla birlikte yaşamak kötü bir şey. Nefret ediyorum, başka bir şey değil. Bunu düşünmek istemiyorum.'

P3. '...Yani biz kayınvalide gelin gibiydik. Ama şimdi 24 saat onunla kalması umurumda değil çünkü artık çocuklarım var; onlar benim için en önemlileri.'

P5. 'İlk başta çok ağladım. Bu sorun neden benim başıma geldi? Şimdi alıştım artık. Çocuklarımın ve torunlarımın yanındayım. Kendimi onlara adadım. Zaman her şeyin ilacıdır.'

## Çocuklarla İlişkiler

Kadınların kendi çocukları ve ikinci eşlerinin çocuklarıyla ilişkileri iki alt tema (kendi çocuklarının geleceği ve ikinci eşlerinin çocuklarına annelik) altında kategorize edilmiştir.

### Çocukların Geleceği

Kadınlar, çocuklarının iyi bir eğitim almaları ve iyi bir geleceğe sahip olmaları için çaba gösterdiklerini belirtmişlerdir.

P3. 'Benim üç oğlum var, diğer kadının ise yedi çocuğu var. İlk başta bir kızım olsun istiyordum ama şimdi onu da istemiyorum. Ben sadece çocuklarıma iyi bir eğitim vermek ve onları iyi yetiştirmek istiyorum.'

P2. 'Ben sadece çocuklarımı yetiştirmek istiyorum; bir meslek sahibi olmalarını istiyorum... Çocuklarım için katlanıyorum. Çocukları babalarından mahrum etmemek için bir şey söylemiyorum. Bazen "Seni burada boşayacağım, çocuklarımı alacağım" diyorum ama çocuklar için bunu yapamam.'

P7. 'Tek bir dileğim var... Benim yaşadıklarımı çocuklarımın yaşamasını istemiyorum. Bir iş sahibi olmalarını, iyi bir aileye sahip olmalarını, güzel bir evde yaşamalarını istiyorum. Hepsi bu...'

P8. 'Çocuklarımla ilgileniyorum. Derslerinde onlara yardımcı olmaya çalışıyorum. Ne olacağımızı bilmiyorum, en azından eğitimleri iyi olsun. Bizim gibi cahil kalmassınlar.'

### **Kumanın Çocuklarına Annelik**

Kadınlar ilk eşten olan çocuklara şefkat duyduklarını belirtmişlerdir.

P3. '...Onun çocukları hep benimle kalır. Sabahtan akşama kadar. Her şeyleri ile ilgilenirim yiyecek, giyecek, her şey. Onların çocuklarına da anne gibi hissediyorum. Evde oturuyor ve hiçbir şey yapmıyor. Çocuklar benimle olmak istiyorlar ama ben istemiyorum. Çocukları incitmek istemiyorum ama ayrı bir evim olsun istiyorum. Çünkü çocuklara iyi davranıyorum. Ne isterlerse yapıyorum. Çamaşırlarını yıkıyorum. Bu kadın (ilk eş) daha önce bunları yapmadı, yapsaydı kocam yeniden evlenmezdi.'

P2. 'Kocamın eski karısı biraz eski kafalı. Eğer kabul etseydi, çocukları buraya gönderseydi, çocuklar burada çalışırdı ve biz bu kadar fakir olmazdık. Ben de senin çocuklarına bakardım.'

P5. 'Bu çocukların suçu değil. Ne yapabilirler ki? Kimse anne babasını seçmiyor. Ama onlarla benim çocuklarım arasında kıskançlık var. Babaları o kadının çocuklarına benim çocuklarıma vermediği ilgiyi, sevgiyi ve değeri verdi.'

P6. 'Çocukların hepsi evlendi, artık yaşlandılar (gülüyor). Bana anne diyorlar ve kalbimi hiç kırmadılar. Ben de onların annesiyim. Onlar benim kızlarım gibi.'

### **Hayatında Değiştirmek İstedikleri**

Kadınların hayatlarında değiştirmek istedikleri şeyler bir alt tema altında toplanmıştır.

#### **En Başa Dönmek**

Kadınların tamamı, eğer başa dönmüş olsalardı bu evlilikten vazgeçeceklerini belirtmiştir.

P1. 'Ona her zaman değerli bir insan gibi davrandım ama neden benimle vakit geçirmek için bir bahane bulamıyor? Onu her zaman anlamaya çalışıyorum ama ben bir insanım, robot değilim. Bana karşı çok ilgisiz... Keşke değişse. Onu seviyorum. Kocamı seviyorum. Onun ilk eşi olsaydım, başka bir evlilik yapmasını istemezdim. Çocuğum olmasaydı, deli olurum. Bir, iki, üç çocuğum olmasaydı onu çoktan terk ederdim.'

P3. '... Benim için hala zor bir şey; ilk başta yanılttı. Şimdi düzeltme şansım yok. Bir olay olduğu zaman hemen sen ikinci eşsin, sus, yorum yapma diyorlar. Buna rağmen ne olursa olsun huzurlu ve ayrı olmak istiyorum, ikinci eş de olsam... Şimdiki aklım olsa bu şekilde evlenmezdim. Aşk için evlenmek isterdim. Şimdi onu ne seviyorum ne de nefret ediyorum çünkü o benim çocuklarımla babası.'

P4. 'Ben evlenmezdim. Evde tek kadın olmak isterdim. Bu evlilik yüzünden ailemden vazgeçtim. Geriye dönüp baktığımda sıkışmış durumdayım ama artık çok geç. Gidecek hiçbir yer yok.'

P5. 'Ya şu anda aklım başımda olsaydı? Evlenmeyi ben seçmedim. Bu benim seçimim değildi. Başa dönersek, yine benim seçimim olmayan biri olacak. Ailem beni okula gönderseydi, bunlar olmazdı.'

### **Tartışma**

Bu çalışma, Suriyeli göçmen kadınlar arasında ikinci eş kültürüne ilişkin bulguları özetlemektedir. Aile baskısı ve dini inançlar, kadınların ikinci eş olma kararlarını etkilemiş ve bazıları bunu bir kaçış yolu olarak algılamıştır. İkinci eş konumundaki kadınların hem kıskançlık hem de kabullenme yaşadıkları ve bazılarınin uyum sağlamakta zorlandıkları gözlemlenmiştir. Tek eş olma arzusunun yanı sıra çocuklarının geleceği ve ikinci eşin çocuklarına annelik rolü ile ilgili endişeler de dile getirilmiştir. Bu bulgular, göçmenlerin entegrasyon zorluklarının daha geniş bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunmakta ve daha etkili destek mekanizmalarının geliştirilmesini desteklemektedir.

Suriyeli göçmen kadınların çok eşli evlilik deneyimlerini inceleyen bu nitel çalışma, özellikle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin köklü doğasına ilişkin önemli bulgular ortaya koymaktadır. Çok eşli evlilikleri kabul etmenin

altında yatan nedenler arasında genellikle dini inançlar, aile baskısı ve ekonomik bağımlılık yer almaktadır ve bunların tümü kadınların özerkliğine getirilen kısıtlamaları yansıtmaktadır. Al-Krenawi ve Graham (2011) dini ve kültürel normların, ekonomik yükümlülüklerin ve aile baskısının kadınların bu evliliklere rıza göstermelerinin başlıca nedenleri olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Zahra (2016) Pakistan'da kadınların dini inançlar ve ekonomik bağımlılık nedeniyle bu tür evliliklere zorlandığını vurgulamaktadır. Ayrıca Idris ve Abdelgadir (2020), Orta Doğu'daki kadınların sınırlı özerkliklerini korumak için "ataerkil pazarlık" yaptıklarını savunmaktadır. Bununla birlikte, çok eşli evliliklerin depresyon, anksiyete ve maddi ve manevi zorluklara katkıda bulunduğu tespit edilmiştir (Al-Krenawi 2013, Zahra 2016). Bu nedenle, toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek için ataerkil yapılar eleştirel bir şekilde incelenmelidir (Certel ve Atasü Yopcuoğlu 2024).

Çalışma, çok eşli evliliklerin kıskançlık, rekabet ve duygusal eşitsizliklere yol açtığını ve tüm bunların kadınların ruh sağlığını olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur. Kadınlar önemli ölçüde psikolojik stres, kaygı ve depresyon yaşamaktadır (İdris ve Abdelgadir 2020, Yılmaz ve Wyngaarden 2020). Al-Krenawi ve Graham (2011), Orta Doğu'daki kadınların ekonomik ve duygusal olarak marjinalleştirildiğini ve bunun da depresyon, anksiyete ve stres oranlarının artmasına neden olduğunu gözlemlemiştir. Benzer şekilde, Zahra (2016) Pakistan'daki çok eşli evliliklerde kadınlar arasında kıskançlık, rekabet ve eşitsizlik nedeniyle yüksek oranda psikolojik sorun yaşandığını bildirmektedir. Yılmaz ve Wyngaarden (2020), Türkiye'deki Suriyeli göçmen kadınların duygusal ve ekonomik ihmalin yanı sıra fiziksel ve cinsel şiddetten de muzdarip olduğunu belgelemektedir. Benzer şekilde, Idris ve Abdelgadir (2020) ekonomik zorlukların ve sosyal dışlanmanın kadınlar arasında depresif semptomlara katkıda bulunduğunu vurgulamaktadır. Özellikle eşler arasındaki dengesizlik ve adaletsizlik, kadınların yaşam kalitesini önemli ölçüde düşürmektedir (Al-Krenawi ve Graham 2011). İkinci eş kültürünün psikososyal sonuçlarının ele alınması hayati önem taşımaktadır. Sağlık ve sosyal hizmet sağlayıcıları, göçmen kadınların karşılaştığı benzersiz zorlukları anlamalı ve hedefe yönelik destek mekanizmaları geliştirmelidir (Kahraman 2020).

Kadınlar ayrıca yabancı bir ortamda yaşamak, sınırlı eğitim fırsatları ve belirsiz gelecekteki istihdam beklentileri konusunda endişelerini dile getirdiler. Çocuklarının kendi hayatlarına benzer hayatlar yaşamasını istemediklerini belirttiler. Barın (2015), çok eşli evliliklerde Suriyeli göçmen kadınların çocuklarının refahı ve üvey çocuklar arasındaki eşitsizlikler konusunda derin endişeler yaşadıklarını belirtiyor. Taha (2024) benzer şekilde Suriye'deki kadınların çocukları için daha iyi bir gelecek sağlamayı arzulamalarına rağmen çok eşli evliliklerin genellikle bu hedefi engellediğini gösteriyor. Kadınların ailevi ve dini değerleri genellikle bu evliliklerin gerçekliğiyle çelişiyor ve çocuk refahı konusundaki endişeleri yoğunlaştırıyor. Bu nedenle, kadınların ihtiyaç duyduğu destek ve rehberlik toplum ve kurumlar tarafından yeterince ele alınmalıdır. Kadınları güçlendirme ve aile içi şiddetle mücadele, eğitime erişimi iyileştirme ve istihdam fırsatlarını artırma odaklı girişimler aracılığıyla haklarını koruma çabaları esastır. Toplumsal farkındalığı artırmak ve kadınların sesleri için platformlar oluşturmak, bu zorluklarla daha iyi başa çıkmalarını ve kendi geleceklerini şekillendirmelerini sağlayacaktır.

Türkiye'deki Suriyeli göçmen kadınlar üzerine yakın zamanda yapılan bir çalışma, ekonomik zorlukların ve aile baskısının kadınları, kendi özgür iradelerine göre hareket etme isteklerine rağmen sıklıkla çok eşli evliliklere zorladığını ortaya koymaktadır (Tan Eren 2020). Katılımcılar, ekonomik ve sosyal dışlanma, karşılanmayan duygusal ihtiyaçlar ve çocuklarının refahı konusunda derin endişeler yaşadıklarını bildirmiştir. Benzer şekilde Taha (2024), Suriye'deki kadınların ataerkil baskıya katlandığını ve cinsiyet eşitsizliklerini sorguladıklarını, ancak geleneksel roller ve inançlar nedeniyle çok eşliliği reddedemediklerini göstermektedir. Mısır'da yürütülen bir çalışma da, ataerkil yapıların kadınları çok eşli evliliklere rıza göstermeye zorladığını, ancak yine de özgür iradelerini kullanmaya çalıştıklarını ve cinsiyet eşitsizliğinin durumlarını nasıl daha da kötüleştirdiğini vurgulamaktadır (Louden-Cooke 2024). Bu son çalışmalar, ekonomik zorluklar, aile baskıları ve ataerkil yapıların kadınları çok eşli evliliklere itmesine rağmen, kadınların özerkliklerine ve özgür iradelerine saygı gösterilmesini talep etmeye devam ettiğini topluca göstermektedir (Tan Eren 2020, Louden-Cooke 2024, Taha 2024). Bu çalışma ayrıca sosyoekonomik zorlukların, kültürel ve sosyal baskıların yanı sıra, Suriyeli göçmen kadınların çok eşli evliliklere girmesini önemli ölçüde etkilediğini vurgulamaktadır.

Bu çalışmanın birkaç sınırlaması vardır. Birincisi, nispeten küçük örneklem boyutu bulguların genelleştirilebilirliğini sınırlamaktadır. Gelecekte daha büyük ve daha temsili bir örneklemle araştırma yapmak, sonuçların güvenilirliğini ve sağlamlığını artırabilir. Ek olarak, çalışma yalnızca Suriyeli göçmen kadınların deneyimlerine odaklanmaktadır ve bu nedenle Suriyeli göçmen erkeklerin bakış açılarını dışlamaktadır. İkinci eş kültüründe var olan cinsiyet dinamikleri göz önüne alındığında, erkeklerin bakış açılarının incelenmesi konuya ilişkin daha kapsamlı bir anlayış sağlayabilir. Bir diğer sınırlama ise, bir yardım kuruluşu içinde yürütülmüş olması nedeniyle çalışma ortamından kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak, katılımcıların çoğunluğu düşük ve orta gelirli kadınlardan oluşuyordu.

Bir diğer sınırlama ise veri toplama yöntemiyle ilgilidir. Görüşmelerin kullanılması, katılımcıların hassas konularda kendilerini tam olarak ifade etmelerini zorlaştırmış olabilir. Gözlem veya görsel yöntemler gibi alternatif nitel veri toplama tekniklerinin kullanılması, bulguların çeşitlendirilmesine ve daha derin içgörüler sağlanmasına katkıda bulunabilir. Son olarak, çalışmanın belirli bir bölge ve zaman dilimine odaklanması, farklı coğrafi ve sosyo-kültürel bağlamlarda karşılaştırmalı çalışmalara duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Bu tür araştırmalar, göç bağlamında ikinci eş kültürünün etkisinin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını kolaylaştırabilir.

## Sonuç

Bu çalışmanın sonuçları, aile baskısının ve dini görüşlerin Suriyeli göçmen kadınların ikinci eş olma kararlarında önemli rol oynadığını göstermektedir. Kadınların ikinci eş olmasının sosyal yaşamlarını olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Öte yandan, kadınların ikinci eş olmaları nedeniyle ruh sağlıklarının olumsuz etkilendiği ve hayatlarını çocuklarının hayatlarına adadıkları da belirlenmiştir. Birçok kadın ikinci evlilikleri bir kaçış yolu olarak algılamaktadır, ancak ikinci eş olarak konumlarını kabul etmekte çeşitli duygusal zorluklar yaşamaktadır. Ek olarak, katılımcılar arasında çocuklarının geleceği ve ikinci eşlerinin çocuklarını yetiştirmedeki katılımıyla ilgili endişeler yaygındır. Bulgular ayrıca göçmen kadınların toplumdaki rolleri, aile dinamikleri, eğitim düzeyleri ve sağlık hizmetlerine erişim konusunda karşılaştıkları zorlukları vurgulamaktadır. Bu çalışma, ikinci eş kültürüyle ilgili deneyimlerinin ayrıntılı bir incelemesini sağlayarak, Suriyeli göçmen kadınların entegrasyon süreci boyunca ihtiyaçlarına ilişkin değerli görüşleri sunmaktadır. Bu kadınları desteklemeyi amaçlayan politikaların ve programların etkinliğini artırabilecek önemli bilgiler sağlar. Bu nedenle, ilgili paydaşların göçmen kadınların ihtiyaçlarını daha etkili bir şekilde ele alan kapsayıcı politikalar ve programlar geliştirmeleri önerilir. Dahası, çalışma göçmenlerin davranışlarının kendi kültürel normlarıyla uyumlu hale getirilmesine ışık tutarak, göçmenlerin ev sahibi ülkelerinde karşılaşılabilecekleri yasal ve sosyal zorluklar konusunda daha fazla araştırma yapılması gerektiğini öne sürmektedir.

## Kaynaklar

- Açıkgöz S, Otrar M (2024) The effect of vocational training courses on the cultural integration of syrian refugee women: the case of the fatih district in Istanbul. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 9:73-99.
- Al-Krenawi A (2013) Mental health and polygamy: The Syrian case. *World J Psychiatry*, 3:1-7.
- Al-Krenawi A, Graham JR (2011) Muslim marriage pattern: A classic practice in a contemporary world. *Int Soc Work*, 54:147-166.
- Barın H (2015) Türkiye'deki Suriyeli kadınların toplumsal bağlamda yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1:10-56.
- Bekteshi V, Hunter CDA, Bellamy JL (2024) Engaging immigrants in social service settings: importance of cultural humility. *J Soc Serv Res*, 50:1075-1087.
- Braun V, Clarke V (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qual Res Psychol*, 3:77-101.
- Certel N, Atasü Yopcuoğlu R (2024) Suriyeli ve Türk kadınların çok eşli evlilik deneyimleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10:45-67.
- İdris A, Abdelgadir M (2020) Polygamous marriages in Syria: experiences and coping strategies of women. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 5:21-39.
- Kahraman İ (2020) Kadın Dayanışması Yaşatır: Kadın Dayanışma Vakfı Suriyeli Kadınlarla Çalışma Deneyimi. Ankara, Kadın Dayanışma Vakfı.
- Louden-Cooke S (2024) Power, politics and resistance: secularism and women's marital rights in Egypt and Iran. *Br J Middle East Stud*, 51:1011-1030.
- Taha D (2024) Double immobility: Syrian refugee women navigating the voluntary and forced marriage binary in Egypt. *J Ethn Migr Stud*, 51:2357-2374.
- Tan Eren G (2020) Sosyo-kültürel özellikler bakımından çok eşlilik: "kuma" filminin değerlendirilmesi. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 6:81-110.
- UNHCR (2019) Key migration terms, migration glossary. <https://www.iom.int/key-migration-terms> (Accessed 01.03.2025).
- Yılmaz E, Tamam L, Bal U (2015) Poligami ve ruh sağlığına etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7:221-228.
- Yılmaz E, Wyngaarden M (2020) Experiences of Syrian refugee women in polygamous marriages in Turkey. *J Int Migr Integr*, 21:1025-1041.
- Zahra S (2016) Perceptions of polygamy among women in Pakistan. *J Int Womens Stud*, 17:73-88.
- Zhang Y, You C, Pundir P, Meijering L (2023) Migrants' community participation and social integration in urban areas: A scoping review. *Cities*, 141:1044407.

**Yazarların Katkıları:** Çalışmaya önemli bir bilimsel katkı sağlandığı ve makalenin hazırlanmasında veya gözden geçirilmesinde yardımcı olunduğu tüm yazar(lar) tarafından beyan edilmiştir.

**Danışman Değerlendirmesi:** Dış bağımsız

**Çıkar Çatışması:** Çıkar çatışması bildirilmemiştir.

**Finansal Destek:** Bu çalışma için finansal destek alındığı beyan edilmemiştir.

**Authors Contributions:** The author(s) have declared that they have made a significant scientific contribution to the study and have assisted in the preparation or revision of the manuscript

**Peer-review:** Externally peer-reviewed.

**Conflict of Interest:** No conflict of interest was declared.

**Financial Disclosure:** No financial support was declared for this study.